

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่สำคัญปัญหาหนึ่งและได้รับความสนใจในหมู่คนหลายประเภท เริ่มตั้งแต่ประชาชนทั่วไป นักการศึกษา นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักการเมือง จนถึงองค์กรประชุม ของประเทศก็คือ ปัญหาทางด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลสืบเนื่องมาจากความเจริญเติบโตทางด้าน อุตสาหกรรมที่ประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาประเทศอย่างเร่งรัดเมื่อปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา แผนการ พัฒนาประเทศที่เริ่มกำหนดใช้ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) ในปัจจุบันนี้ รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-4 นั้น รัฐบาลได้เน้นเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่ในฉบับที่ 5-7 ได้มีการประกาศแผนการพัฒนาจิตใจและศีลธรรมไว้ด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้มีการปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ประเทศใหม่ มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ "ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีสมรรถภาพ ความยุติธรรม และมีการพัฒนาที่สมดุลบนพื้นฐาน ของความเป็นไทย" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538 : 1-2) ซึ่งเป็นการ พัฒนาประเทศในลักษณะที่ต่อเนื่องและยั่งยืน มุ่งหวังว่าจะทำให้คนไทยส่วนใหญ่มีความสุขที่แท้จริงในระยะ ยาว โดยมุ่งที่จะพัฒนาคนทุกคนตั้งแต่ปฐมวัยไปจนตลอดชีวิตให้มีศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพดี มีความรู้ ความสามารถ ในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความเป็นไทย

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ ประชากรเป็นสำคัญ ความมีคุณภาพของประชากรประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐาน 2 ประการ คือ คุณสมบัติ ในด้านจิตใจที่ได้รับการพัฒนาให้มีความมั่นคง มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ และขยัน ขันแข็ง และคุณสมบัติในด้านขีดความสามารถทางเทคโนโลยี (วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, 2531 : 55-71)

เมื่อพิจารณาจากข้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า “คน” เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการฟื้นฟูความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นนโยบายและมาตรการที่รัฐจะต้องให้การเอาใจใส่เป็นเบื้องต้นในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศ มีผลกระทบไปถึงการเปลี่ยนแปลงและการปรับแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิม การปรับเปลี่ยนแนวทงชีวิต ทักษะคติ ความนึกคิด ค่านิยม และความเชื่อ ของคนในสังคม

ประเทศไทยของเราก็มีปัญหาเหมือนประเทศทั้งหลายที่กำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้วก็คือ ในขณะที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วก็จะมีทางเลือกทางศีลธรรมและจริยธรรมอย่างรวดเร็วด้วย ในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาที่ประเทศไทยเราเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่มนิคส์ (NICS) ซึ่งมาจากภาษาอังกฤษว่า “Newly Industrialized Countries” ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และมีความเจริญทางเศรษฐกิจจากกิจการด้านอุตสาหกรรมและบริการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ประเทศไทยเรามีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีภาคอุตสาหกรรมเป็นตัวนำ ทำให้ประชาชนจากต่างจังหวัดหลั่งไหลมาทำงานตามโรงงานต่าง ๆ และมาอาศัยอยู่ในเขตเมืองอย่างแน่นขนัด ทำให้เกิดชุมชนแออัดขึ้นมากมาย ฉะนั้นการที่ประเทศเราเป็นนิคส์ ปัญหาทางจริยธรรมที่มีอยู่ก็จะยิ่งเข้มข้นขึ้น (สุรงค์ ใต้ตระกูล , 2537 : 246)

การพัฒนาประเทศไปสู่ความก้าวหน้าและทันสมัยนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของบุคคลหลายประการด้วยกันคือ ความสามารถ ความพร้อมเพรียงในการปรับเปลี่ยน ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมที่มีอยู่ การรับรู้บทบาท การเรียนรู้สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทั้งนี้คนในประเทศจะต้องเห็นพ้องต้องกัน ให้ความร่วมมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถ้าเผชิญกับสถานการณ์อย่างมีเหตุผล มีแนวทางแก้ไขปัญหาก็อาจจะเกิดขึ้น มิฉะนั้นแล้วก็จะเกิดปฏิกิริยาไม่รับหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ

สังคมไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมากมายในทุกด้าน ก่อให้เกิดความสับสนและความขัดแย้งในการดำรงชีวิตอยู่โดยทั่วไป เราไม่สามารถปฏิเสธหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แต่สามารถปรับท่าทีหรือทิศทางในการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น เพื่อให้ดำรงชีวิตทั้งส่วนตนและส่วนรวมได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ส่งผลให้เกิดพัฒนาการทางเศรษฐกิจมากมายและวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งในทางที่ดีและไม่พึงปรารถนา ท่ามกลางความเจริญทางวัตถุ สมาชิกของสังคมอาจจะละเลยความสำคัญของส่วนรวมจนก่อให้เกิดความเสียหายที่จะทำให้คุณภาพชีวิตร่วมกันเสื่อมลงจนมิอาจแก้ไขได้ (สรวุฒิ วิทยายุทธ , 2533 : 4)

นักมนุษยวิทยา นักสังคมวิทยา เชื่อว่าการพัฒนาประเทศจะให้ได้ผลดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับระบบสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมดั้งเดิม โดยเฉพาะค่านิยมที่ได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ในฐานะเป็นตัวกำหนด ตัวนำหรือผลักดันให้พฤติกรรมโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง (สุนทรีย์ โคมิน และ สนิท สม์ครกร , 2522 : 1)

เกียรติกักดี อิชยานันท์ (2527 : 62) มีความเห็นว่าค่านิยมเป็นแบบฉบับของความคิดที่ยังฝังแน่นสำหรับผู้ยึดถือปฏิบัติและการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในสังคม รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ต้องมีการเลือกหรือตัดสินใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าสังคมที่มีค่านิยมไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็จะเสื่อมลงและขาดความมั่นคงในชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงแสดงความห่วงใยในปัญหาพฤติกรรมของคนไทยในปัจจุบัน ที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้น จะเห็นได้จากกระแสพระราชดำริที่พระราชทานในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ ครั้งที่ 12 (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ , 2539 : 16) และพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในการเปิดประชุมใหญ่ของสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ 36 (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ , 2539 : 60) ซึ่งมีข้อความขออัญเชิญมาดังนี้

ในบ้านเมืองเราทุกวันนี้ มีเสียงกล่าวกันว่า ความคิดจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมความประพฤติเป็นความทุจริตหลายอย่าง มีทำที่ที่จะกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปพากันยอมรับและสมยอมให้กระทำกันได้เป็นธรรมดา สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมัวลงไปเป็นปัญหาใหญ่ที่เหมือนกับกระแสคลื่นอันโหดร้ายเข้ามาท่วมหัวไปหมด จำเป็นต้องแก้ไขด้วยกันช่วยกันผิวนคลื่นที่กล่าวนั้น ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจไม่กระทำความชั่วใด ๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเสื่อม เราต้องฝืนค่านิยมความคิดและความประพฤติอย่างที่รู้สึกว่าจะขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำความชั่วที่เราทราบดีว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้องและเป็นธรรม ถ้าเราช่วยกันทำเช่นนี้ให้ได้จริง ๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมาก ๆ ขึ้น ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไปและจะช่วยให้ฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ

(พระราชทานแก่ยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ ครั้งที่ 12 เมื่อ 12 ธันวาคม 2513)

ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่น่าวิตกก็คือทุกวันนี้ ความคิดอ่านและความประพฤติหลาย ๆ อย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว ความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับแล้วพากันประพฤติปฏิบัติโดยไม่รู้ลึกลับดั่งสะท้อน จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมนลงไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง แต่ละท่าน แต่ละฝ่ายต้องยึดหลักการให้มั่นคงที่จะไม่ทำสิ่งใด ๆ ที่ชั่วที่เสื่อม ต้องกล้าและบากบั่น ที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความดี เป็นความถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบบังเกิดเพิ่มพูนขึ้นและคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ จึงขอฝากไว้เป็นหัวข้อพิจารณาของท่านด้วยในการประชุม

(พระราชทานแก่สมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ 36 เมื่อ 18-21 พฤศจิกายน 2532)

จากพระบรมราชาทานนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแปรเปลี่ยนไปในทางที่เสื่อม ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน

ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน วิธีการหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้คือ ควรทาค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม แล้วเร่งปลูกฝัง สร้างเสริมให้มีขึ้นในบุคคลทุกระดับในชาติ

ในการแสวงหาค่านิยมที่พึงประสงค์และดำเนินการปลูกฝังและพัฒนาขึ้น เป็นงานที่สำคัญยิ่ง การพัฒนาค่านิยมไม่ใช่สิ่งที่จะทำสำเร็จได้โดยเร็ว ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายพร้อมใจกันปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ด้วย ดังจะเห็นได้ว่า ถ้าสังคมที่มีค่านิยมไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็จะเสื่อมลงและขาดความมั่นคงในชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2532 : 57-60) พบว่า ค่านิยมแห่งชาติมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลโดยตรงกับความมั่นคง และการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และการเมือง การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในค่านิยมแห่งชาติ ย่อมส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น จากผลของการวิจัยดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราควรสร้างหรือพัฒนาบุคคล ให้มีลักษณะผสมผสานทั้งรูปเก่าและใหม่ให้สามารถเผชิญและปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ ปัญหา และสภาพแวดล้อมในสังคม เพื่อที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้ประกาศเชิญชวนให้ประชาชนร่วมกันสร้างเสริม ปุถุภังและปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 เพื่อให้ประชาชนได้มีสิ่งยึดเหนี่ยวและมีแนวทางในการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังต่อไปนี้คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , กระทรวงศึกษาธิการ , 2530 : 34-35)

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการนำมาปฏิบัติในสภาพสังคมไทยขณะนี้ เพราะการรู้จักพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานประการที่ 1 จะทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถ กล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค และพร้อมที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบและยอมรับในการกระทำของตน ซึ่งทำให้ได้รับการยอมรับยกย่องและเชื่อถือจากผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 2 คือการประหยัดและออม จะเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการสร้างเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจทั้งของส่วนตน สังคม และประเทศชาติ ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 3 คือ การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย จะช่วยให้เกิดความสงบสุขและเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 4 คือการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา จะทำให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกสบายใจ จิตใจสงบ มีความสุขและยึดมั่นในหลักการแห่งการอยู่ร่วมกัน และค่านิยมพื้นฐานประการที่ 5 คือความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะช่วยให้เกิดความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ มุ่งมั่นส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการรักษาสปष्टประโยชน์และเกียรติภูมิของชาติด้วย

สถาบันหลักทางการศึกษา จึงเป็นกำลังสำคัญในการปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ การที่จะพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้บรรลุผลสำเร็จในทางปฏิบัตินั้น การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมของครูสังคมศึกษา จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้สอดแทรกการพัฒนา ค่านิยมไว้ในจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต โครงสร้าง และรูปแบบการอยู่ร่วมกันในสังคม กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ การปกครองและศาสนากับการดำรงชีวิต
2. เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาของสังคม สามารถแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนโดยใช้เหตุผล กระบวนการ กลุ่มและวิธีการที่หลากหลาย
3. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันกับท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งมั่นในการทำประโยชน์ให้กับสังคม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปะวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , 2535 : 61)

การปลูกฝังค่านิยมให้แก่แก่นักเรียนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูปฏิบัติไม่ได้ เพราะค่านิยมย่อมจะเป็นเครื่องกำหนดทิศทางการประพฤติและปฏิบัติตัวของนักเรียน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของเราหลายปัญหา เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดค่านิยมที่ดี หรือมีค่านิยมในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาทางปลูกฝังค่านิยมให้แก่แก่นักเรียนในโอกาสแรกเท่าที่จะทำได้ ซึ่งวิชาสังคมศึกษาและครูสังคมศึกษา มีบทบาทสำคัญในระบบและในกระบวนการศึกษามาโดยตลอด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะทวีความสำคัญยิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา วิทยาการและเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งกว่าสมัยใดที่ผ่านมา ซึ่งมีผลกระทบต่อกิจการรวมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของชาติ เป็นเหตุให้วิถีชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป การที่เยาวชนของเราจะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จำเป็นจะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถ และมีค่านิยมที่จะช่วยพัฒนาตนเองและสังคมส่วนรวมได้

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสังคมศึกษา ได้ทำหน้าที่ของครูสังคมศึกษา ในการพัฒนาค่านิยมและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนของชาติ ได้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่งและถือเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องอบรมบ่มนิสัยนักเรียนให้ยึดถือคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่จะต้องสร้างสรรค์นักเรียนให้เป็นพลเมืองดีที่มีทั้งความรู้และคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ จึงมีความสนใจที่จะ

ศึกษา "ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" เนื่องจากเป็นระดับขั้นสูงสุดที่จะสำเร็จหลักสูตรการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งเขาเหล่านั้นจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวมและประเทศชาติต่อไป ผลของการศึกษาในครั้งนี้ จะแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งน่าจะเป็นข้อมูลให้นำไปใช้แก้ไขปรับปรุงหรือส่งเสริม ปลูกฝัง แนวคิดด้านค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ที่ถูกต้อง เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีประสิทธิภาพตามที่สังคมปรารถนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในชั้นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ชั้นรับ
2. ชั้นตอบสนอง
3. ชั้นเห็นคุณค่า
4. ชั้นจัดระบบ
5. ชั้นเกิดกิจนิสัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในชั้นต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) ชั้นรับ
- 2) ชั้นตอบสนอง
- 3) ชั้นเห็นคุณค่า
- 4) ชั้นจัดระบบ
- 5) ชั้นเกิดกิจนิสัย

3. การคัดเลือกแนวปฏิบัติให้ครอบคลุมองค์ประกอบตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ผู้วิจัยได้คัดเลือกแนวปฏิบัติที่ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตรและการปฏิบัติของนักเรียนในชีวิตประจำวัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ค่านิยม หมายถึง ความคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้พิจารณาแล้วว่า มีคุณค่า มีความสำคัญ มีความหมาย สมควรนำมายึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ หมายถึง ค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อทำการส่งเสริมให้ประชาชนยึดถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันโดยประกาศเป็นค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ

ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 1 การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ แนวปฏิบัติได้แก่ ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 2 การประหยัดและออม แนวปฏิบัติได้แก่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่าย ใช้เท่าที่จำเป็น และรู้จักใช้ ดูแลรักษา และบูรณะทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม

ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 3 การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย แนวปฏิบัติได้แก่ช่วยกัน รักษาและไม่ทำลายสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม และรู้จักสิทธิและหน้าที่และละเว้นการใช้สิทธิ

ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 4 การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา แนวปฏิบัติได้แก่มีเมตตากรุณา และไม่เห็นแก่ได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ค่านิยมพื้นฐานประการที่ 5 การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ แนวปฏิบัติได้แก่สอดส่อง ป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่จะกระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรักษาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ ตามการรับรู้ของตนเอง หมายถึง แนวทางการปฏิบัติตามคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสำรวจคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ ที่มีลักษณะเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมด้านความรู้สึกหรือคุณลักษณะ ที่แบ่งออกเป็น 5 ชั้น จากทฤษฎีของ David R. Krathwohl , Benjamin S. Bloom , Berttram B. Masia โดยผู้วิจัยแบ่งพฤติกรรมด้านความรู้สึกหรือด้านคุณลักษณะ ออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

- 1) ชั้นรับ (Receiving) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้สึกที่บุคคลมีการรับรู้ต่อสิ่งเร้าหรือตั้งใจรับรู้ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
- 2) ชั้นตอบสนอง (Responding) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยการปฏิบัติตามคำสั่ง คำแนะนำ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ และพึงพอใจ
- 3) ชั้นเห็นคุณค่า (Valuing) แสดงถึงการยอมรับ ยกย่อง ชมเชย ต่อความคิดหรือการปฏิบัติที่เห็นว่ามีคุณค่า และให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้วยความศรัทธา เชื่อมั่น
- 4) ชั้นจัดระบบ(Organization) เป็นการร่วมสร้างแนวคิด สร้างแผน กฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ตนยอมรับและนำไปใช้กับตนเอง
- 5) ชั้นเกิดกิจนิสัย (Characterization) การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอตามระบบคำนิยามที่ตนยึดถือ จนเป็นคุณลักษณะประจำตัวของบุคคลนั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนได้มีพัฒนาการตามคำนิยามเพิ่มมากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดวางแผนงาน นโยบาย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา